

Monitor afstandscriterium coffeeshops Amsterdam

B. Bieleman

R. Mennes

M. Sijstra

MONITOR
AFSTANDSCRITERIUM
COFFEESHOPS AMSTERDAM

September 2015

INRAVAL
Groningen-Rotterdam

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Probleemstelling en onderzoeksvragen	2
1.2 Onderzoeksopzet	2
1.3 Leeswijzer	5
Hoofdstuk 2 Openingstijden	7
2.1 Druk op omliggende coffeeshops	7
2.2 Potentieel overlastgevend gedrag	10
2.3 Softdrugsgebruik scholieren	14
Hoofdstuk 3 Sluitingen	17
3.1 Tevredenheid buurt	17
3.2 Onveiligheidsgevoelens	18
3.3 Overlast	18
3.4 Slachtofferschap	23
3.5 Softdrugsgebruik scholieren	23
Hoofdstuk 4 Conclusies	25
4.1 Druk op omliggende coffeeshops	25
4.2 Overlast rondom coffeeshops en scholen	26
4.3 Softdrugsgebruik scholieren	26

1. INLEIDING

Nederlandse gemeenten kunnen op basis van de lokale situatie een afstandscriterium in hun coffeeshopbeleid opnemen waarmee zij een minimale afstand tussen een coffeeshop en een onderwijsinstelling vastleggen. Per 1 januari 2014 is hiervan ook in Amsterdam sprake. Door de invoering van dit afstandscriterium zouden 27 coffeeshops hun gedoogverklaring verliezen, aangezien zij gevestigd zijn binnen een straal van 250 meter van scholen voor het voortgezet onderwijs. Gezien het aantal coffeeshops wordt het lokale afstandscriterium in Amsterdam gefaseerd ingevoerd, zodat niet alle coffeeshops tegelijkertijd hun deuren moeten sluiten.

Bij de invoering van het afstandscriterium worden de volgende vier fasen onderscheiden, waarvan de eerste drie inmiddels zijn ingegaan:

- *Fase 1:* In januari 2014 zijn de openingstijden van alle 27 coffeeshops die binnen het afstandscriterium vallen beperkt. De coffeeshops mogen op werkdagen open zijn van 18.00 tot 01.00 uur. Dit betekent dat zij niet geopend zijn tijdens schooluren en in de directe periode daarna. De beperkte openingstijden gelden niet tijdens het weekend en in de officiële schoolvakanties.
- *Fase 2:* In juli 2014 is de gedoogverklaring van acht van de 27 coffeeshops vervallen, omdat de gevelaanduiding van de coffeeshop of de coffeeshop zelf vanuit een school te zien is.
- *Fase 3:* In januari 2015 is de gedoogverklaring van nog eens drie van de 27 coffeeshops vervallen die binnen 150 meter loopafstand van een school liggen.
- *Fase 4:* In januari 2016 vervallen, afhankelijk van de opgedane ervaring, de gedoogverklaringen van nog eens 15 van de 27 coffeeshops die tussen 150 en 250 meter loopafstand van een school liggen.¹

Zomer 2015 zijn 11 van de 27 coffeeshops gesloten, omdat zij binnen 150 meter loopafstand van een school liggen. De gemeente wil - voor het ingaan van de vierde fase - inzicht verkrijgen in de gevolgen van de beperkte openingstijden en sluitingen van coffeeshops voor de druk op omliggende coffeeshops en de overlast rondom coffeeshops en scholen. Zij heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL opdracht gegeven de ontwikkelingen hierin te monitoren.

¹ Voor één van de 27 coffeeshops waarvan de openingstijden in de eerste fase zijn beperkt, geldt dat de gedoogverklaring niet zal vervallen. De school die in de nabijheid van de coffeeshop is gevestigd, gaat namelijk verhuizen. Na de verhuizing van de school mag de coffeeshop weer reguliere openingstijden hanteren.

1.1 Probleemstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling die in dit onderzoek centraal staat luidt als volgt:

Wat zijn de gevolgen van de sluitingen en de beperkte openingstijden van coffeeshops voor de omliggende coffeeshops en de betrokken scholen?

De probleemstelling valt uiteen in drie deelvragen:

1. Welke gevolgen hebben de beperkte openingstijden van coffeeshops voor de druk op omliggende coffeeshops?
2. Welke gevolgen hebben de sluitingen van coffeeshops voor de overlast rondom de betrokken coffeeshops en scholen, wat is de aard van de overlast en welke ontwikkelingen doen zich daarin voor?
3. Welke gevolgen hebben de sluitingen en de beperkte openingstijden van coffeeshops in de nabijheid van scholen voor het softdrugsgebruik onder scholieren?

1.2 Onderzoeksopzet

In het onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen coffeeshops waarvan de openingstijden worden beperkt en coffeeshops die worden gesloten. Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn in totaal drie metingen uitgevoerd: in januari 2014; in mei 2014 en in mei 2015 (tabel 1.1). De meting in januari 2014 dient als nulmeting voor het beperken van de openingstijden van coffeeshops, terwijl de meting in mei 2014 als nulmeting dient voor de sluiting van coffeeshops. Daar was in januari 2014 immers nog geen sprake van.

Tabel 1.1 Onderzoeksactiviteiten per onderdeel en meting

Periode	Openingstijden		Sluitingen	
	Meting	Activiteiten	Meting	Activiteiten
Januari 2014	0-meting	- observaties en tellingen - politiecijfers	-	-
Mei 2014	1-meting	- observaties en tellingen - politiecijfers - interviews wijkagenten en informanten scholen	0-meting	- enquêtes omwonenden - politiecijfers - interviews wijkagenten en informanten scholen
Mei 2015	2-meting	- observaties en tellingen - politiecijfers - interviews wijkagenten en informanten scholen	1-meting	- enquêtes omwonenden - politiecijfers - interviews wijkagenten en informanten scholen

Onderzoeksactiviteiten

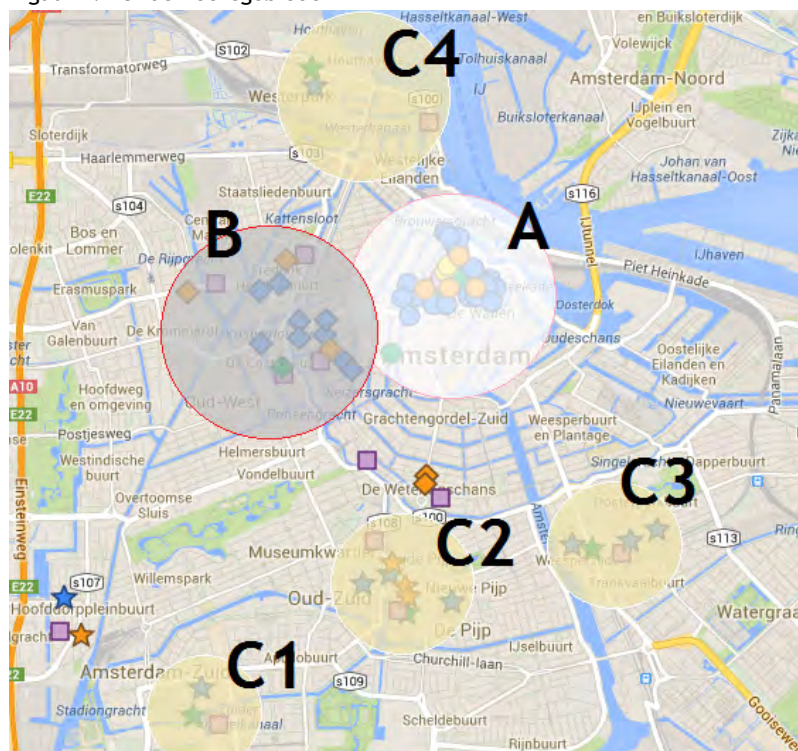
Om de gevolgen na te gaan van het aanpassen van de openingstijden en het sluiten van coffeeshops voor de omliggende coffeeshops en scholen zijn observaties en tellingen uitgevoerd, enquêtes afgenomen onder omwonenden, politiecijfers opgevraagd en

geanalyseerd en interviews met wijkagenten en scholen gehouden (zie tabel 1.1). Hieronder worden deze onderzoeksactiviteiten nader toegelicht.

Observaties en tellingen

Bij omliggende coffeeshops zijn observaties en tellingen verricht op verschillende dagen en tijdstippen. De omliggende coffeeshops zijn in drie onderzoeksgebieden verdeeld: gebieden A, B en C (figuur 1.1). Gebied C bestaat uit vier kleinere deelgebieden gebieden. In gebied A is een selectie gemaakt van tien coffeeshops, die een goede afspiegeling vormen van alle betrokken coffeeshops in dat gebied, terwijl bij de gebieden B en C observaties en tellingen zijn uitgevoerd bij respectievelijk acht en negen omliggende coffeeshops, hetgeen alle omliggende coffeeshop in deze gebieden omvat.

Figuur 1.1 Onderzoeksgebieden

Bron: Google Maps. Bewerking: INTRAVAL.

Bij de nulmeting zijn in totaal 297 observaties en tellingen uitgevoerd, terwijl bij de eerste en tweede vervolgmeting respectievelijk 541 en 564 observaties zijn uitgevoerd (tabel 1.2).

Tabel 1.2 Aantal uitgevoerde observaties en tellingen per onderzoeksgebied en meting

	0-meting ²	1-meting	2-meting
Gebied A	117	201	200
Gebied B	88	180	218
Gebied C	92	160	146
Totaal	297	541	564

² Vanwege de korte voorbereidings- en doorlooptijd van het onderzoek hebben tijdens de nulmeting (openingstijden) minder observaties plaatsgevonden dan in de eerste en tweede vervolgmeting.

Enquêtes omwonenden

Om de gevolgen te onderzoeken van het sluiten van coffeeshops in de nabijheid van scholen is onder omwonenden van coffeeshops en scholen een enquête gehouden bij twee van de drie metingen. Aan omwonenden zijn vragen gesteld over de tevredenheid over de buurt, de overlast die zij ervaren, of zij zich wel eens onveilig voelen en of zij wel eens slachtoffer zijn geweest van criminaliteit. In totaal zijn in de nulmeting voor de sluitingen 446 omwonenden geënquêteerd, terwijl in de eerste vervolgmeting bij 450 omwonenden een enquête is afgenomen.

- Achtergrondkenmerken omwonenden

Onder de omwonenden die aan de enquête meegedaan hebben zijn bij de nul- en eerste vervolgmeting ongeveer evenveel mannen als vrouwen. In de nulmeting is 50% man, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 52% is. De gemiddelde leeftijd ligt bij beide metingen zo rond de 50 jaar. Zowel bij de nul- als bij de eerste vervolgmeting geldt dat de meeste omwonenden een academische opleiding hebben afgerond, respectievelijk 32% en 37%. In beide metingen heeft respectievelijk 65% en 67% van de omwonenden een betaalde baan. Verder ligt de gemiddelde woontijd tussen de 17 en 18 jaar en huurt in beide metingen 67% van de omwonenden de woning.

Interviews informanten scholen en wijkagenten

Naast de enquête onder omwonenden zijn bij de nulmeting voor de sluitingen en eerste vervolgmeting interviews gehouden met vertegenwoordigers van de zeven scholen waar in de nabije omgeving coffeeshops worden gesloten en wijkagenten die actief zijn in de drie gebieden waar deze scholen en coffeeshops staan.

Tijdens de twee metingen is verschillende malen contact gelegd met vertegenwoordigers van de zeven scholen om hen te spreken te krijgen. Uiteindelijk is bij de nulmeting met vertegenwoordigers van vier verschillende scholen gesproken, terwijl bij de eerste vervolgmeting met de vertegenwoordigers van twee scholen is gesproken. Bij beide metingen lijken meerdere scholen niet of nauwelijks geïnteresseerd in het onderwerp. De belangrijkste reden waarom scholen niet deelnemen aan het onderzoek is dat de personen die de vragen eventueel kunnen beantwoorden zeggen het te druk te hebben met andere zaken.

In totaal zijn tien wijkagenten benaderd via twee kanalen. Enerzijds is contact gezocht via het algemene politienummer en anderzijds door een persoonlijk bericht via de website van de politie. Uiteindelijk is in beide metingen met twee wijkagenten gesproken, die werkzaam zijn in een gebied waar zowel coffeeshops als scholen staan. Ook onder wijkagenten lijkt weinig aandacht te zijn voor dit onderwerp.

Politiecijfers

Tevens zijn voor de periode van januari 2014 tot en met juni 2015 relevante registratiegegevens van de politie opgevraagd en geanalyseerd voor de coffeeshops waarvan de openingstijden worden beperkt, coffeeshops die worden gesloten en de omliggende coffeeshops. De registratiegegevens omvatten bij de politie geregistreerde

incidenten en meldingen van onder andere openlijke geweldpleging, bedreiging, mishandeling, straatroof, overvallen, drugsoverlast, drugshandel, alcoholoverlast, en vernieling c.q. zaakbeschadiging.

Significantie

In dit rapport wordt in de tekst en de figuren steeds aangegeven of een verschil significant is. Significantie is een term uit de waarschijnlijkheidsleer waarmee wordt aangegeven of een waargenomen verschil een echt verschil is of door toeval is ontstaan.

De standaardregel bij toetsing van significantie is het 95% betrouwbaarheidsinterval. Dit betekent dat wanneer we met 95% zekerheid kunnen zeggen dat een verschil niet ontstaan is door toeval, we mogen aannemen dat het verschil werkelijk bestaat. We staan dus 5% kans op toeval toe.

In de praktijk houdt dit in dat er een betrouwbaarheidsinterval wordt berekend rond een gevonden percentage. Wanneer de betrouwbaarheidsintervallen van twee gemeten percentages (bijvoorbeeld het percentage bewoners dat zich onveilig voelt in de nulmeting en het percentage dat zich onveilig voelt in de eerste vervolgmeting) elkaar niet overlappen spreken we van een significant verschil. We zijn er dan 95% zeker van dat het verschil tussen beide metingen een correcte weergave is van de werkelijkheid.

1.3 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk gaan we in op de het beperken van de openingstijden van coffeeshops, terwijl in hoofdstuk drie de sluitingen aan bod komen. In het vierde en laatste hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies van het onderzoek gepresenteerd. Waar mogelijk worden de resultaten ondersteund met de politiecijfers en de interviews met vertegenwoordigers van scholen en wijkagenten.

2. OPENINGSTIJDEN

Door het beperken van de openingstijden van een deel van de betrokken coffeeshops kan de druk op coffeeshops waar de beperking niet voor geldt toenemen. Om na te gaan in hoeverre dit het geval is zijn op verschillende dagen en tijdstippen observaties en tellingen uitgevoerd bij omliggende coffeeshops in de drie onderzoeksgebieden. Tevens is hiervoor gesproken met betrokken wijkagenten en vertegenwoordigers van scholen. In dit hoofdstuk bespreken we naast de druk op omliggende coffeeshops ook welke vormen van potentieel overlastgevend gedrag in de buurt van omliggende coffeeshops zijn waargenomen.

2.1 Druk op omliggende coffeeshops

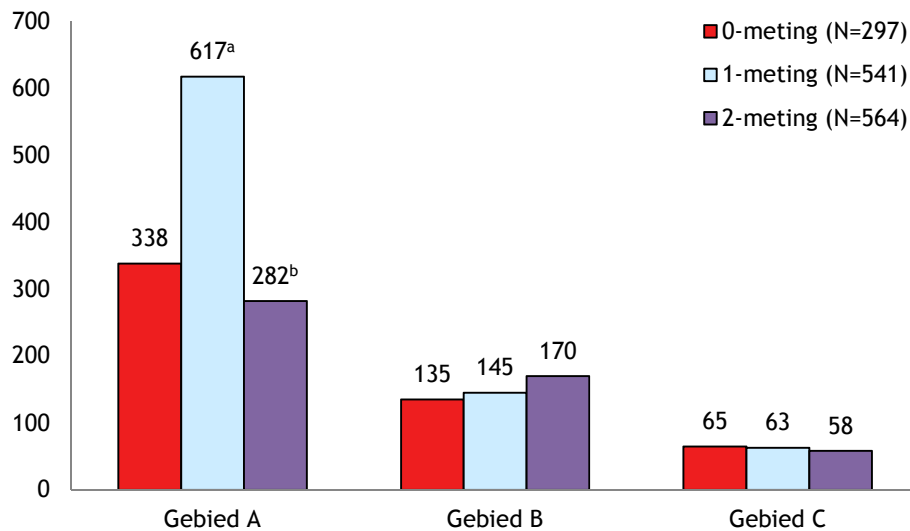
Om een antwoord te vinden op de vraag of de druk op omliggende shops is toegenomen is het aantal voorbijgangers, bezoekers en rondhangende personen geteld. Het aantal voorbijgangers geeft een indruk van hoe druk het in het algemeen in het onderzoeksgebied is, terwijl we met het aantal bezoekers specifiek kunnen aangeven hoe druk het is bij de coffeeshops. Het aantal rondhangende personen wordt geteld, omdat dit kan samenhangen met het voorkomen van vormen van potentieel overlastgevend gedrag.

Vorbijgangers

Uit figuur 2.1 blijkt dat het aantal voorbijgangers per uur bij alle metingen het hoogst is in gebied A, hetgeen verklaard kan worden daar dit gebied het centrum van Amsterdam omvat. Gebied B, dat aan de rand van het centrum ligt volgt op gepaste afstand, terwijl het aantal voorbijgangers in gebied C in de opeenvolgende metingen het laagst is. Gebied C bestaat uit vier kleinere deelgebieden die elk een stuk verder van het centrum af liggen dan de andere twee gebieden. Dit kan het lagere aantal voorbijgangers verklaren.

Het aantal voorbijgangers in gebied A blijkt in de eerste vervolgmeting te zijn gestegen ten opzichte van de nulmeting, namelijk van 338 naar 617 voorbijgangers per uur. In de tweede vervolgmeting daalt het gemiddeld aantal voorbijgangers weer naar 282; ongeveer het niveau van de nulmeting. Het aantal voorbijgangers in de gebieden B en C is in de drie opeenvolgende metingen weinig veranderd.

Figuur 2.1 Gemiddeld aantal voorbijgangers per uur per onderzoeksgebied

^a Significant verschil met 0-meting ($p < 0,05$).

^b Significant verschil met 1-meting ($p < 0,05$).

Coffeshopbezoekers

Daarnaast zijn de bezoekers van de omliggende coffeeshops in de drie onderzoeksgebieden geteld. De resultaten van deze tellingen zijn weergegeven in figuur 2.2. De coffeeshops in gebied A hebben in alle drie opeenvolgende metingen gemiddeld de meeste bezoekers per uur.

Verschillen tussen de onderzoeksgebieden¹

Het gemiddeld aantal bezoekers van de omliggende coffeeshops in gebied A (19) verschilt tijdens de nulmeting niet significant van dat van de coffeeshops in de gebieden B en C (respectievelijk 16 en 12). Ook het verschil tussen gebied B en C is dan niet significant. Bij de eerste en tweede vervolgmeting ontstaan verschillen tussen de onderzoeksgebieden. Bij de eerste vervolgmeting is het gemiddeld aantal bezoekers in de gebieden A en C met respectievelijk 24 en 20 hoger dan in gebied B, waar dit 12 bedraagt. In de tweede vervolgmeting is het verschil tussen gebied B en C verdwenen (respectievelijk 18 en 22), terwijl het verschil van deze gebieden met gebied A (54) juist groter is geworden.

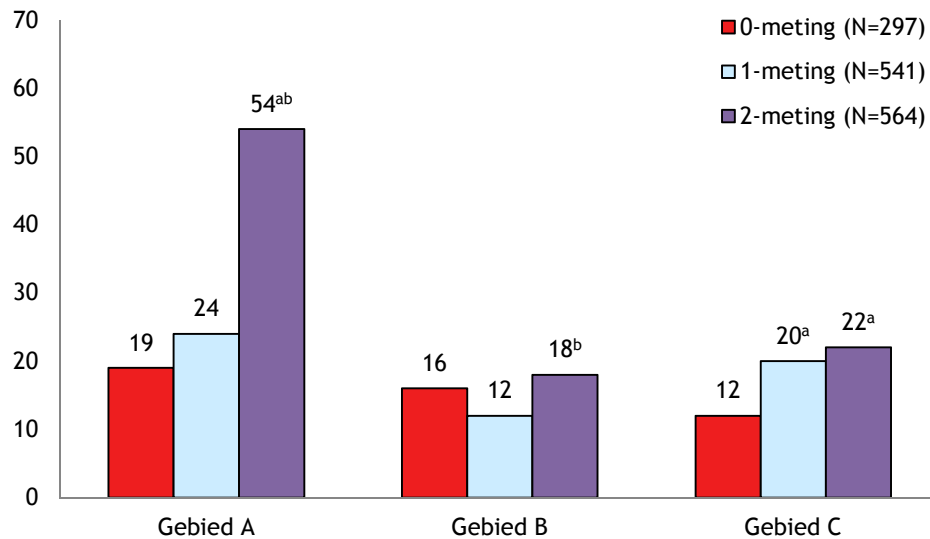
Ontwikkelingen binnen de onderzoeksgebieden

Voor alle onderzoeksgebieden geldt dat het gemiddeld aantal bezoekers per uur in de tweede vervolgmeting is gestegen ten opzichte van één of beide voorgaande metingen. Met name in gebied A stijgt het gemiddelde bezoekersaantal per uur, namelijk van respectievelijk 19 en 24 in de nul- en eerste vervolgmeting naar 54 bezoekers per uur in de tweede vervolgmeting. Het gemiddeld aantal coffeshopbezoekers in gebied B stijgt van 12 per uur in de eerste vervolgmeting naar 18 per uur in de tweede

¹ Omwille van de leesbaarheid worden in de figuren in dit hoofdstuk uitsluitend significante verschillen tussen de metingen aangeduid. Significante verschillen tussen de onderzoeksgebieden worden alleen in de tekst behandeld.

vervolgmeting. Voor gebied C geldt dat er bij de eerste vervolgmeting al sprake is van een stijging ten opzichte van de nulmeting, namelijk van 12 naar 20 bezoekers per uur. In de tweede vervolgmeting stabiliseert dit aantal op 22 bezoekers per uur.

Figuur 2.2 Gemiddeld aantal coffeeshopbezoekers per uur per onderzoeksgebied

^a Significant verschil met 0-meting ($p < 0,05$).

^b Significant verschil met 1-meting ($p < 0,05$).

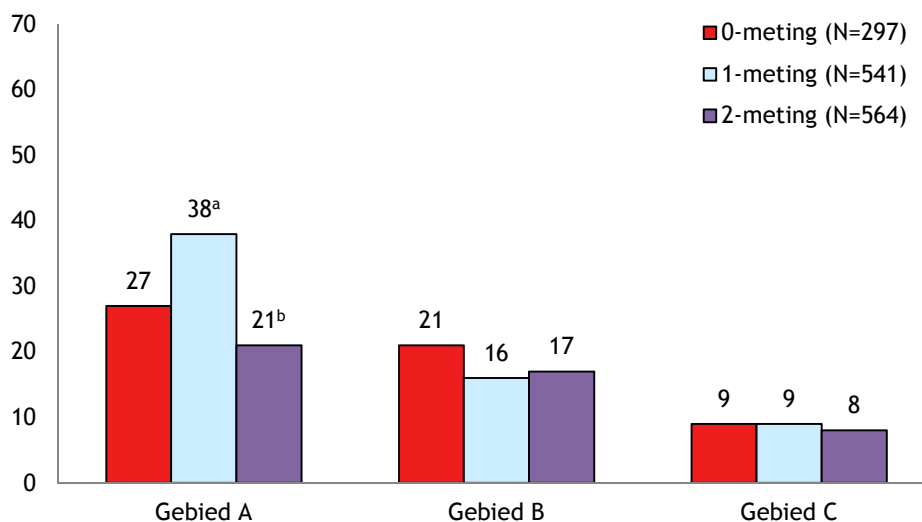
Rondhangende personen

Verder is in de omgeving van de coffeeshop geteld hoeveel personen er in de omgeving 'rondhangen'. Wanneer iemand zich gedurende de volledige observatieperiode van vijf minuten in de buurt van de coffeeshop bevindt, is deze als een 'rondhanger' geteld.

Uit figuur 2.3 blijkt dat het aantal rondhangende personen in gebied C bij alle drie metingen lager is dan dat in de andere twee gebieden. Dit is wederom goed te verklaren vanuit de ligging van de drie onderzoeksgebieden. Gebied C bestaat uit vier kleinere deelgebieden die ver van het centrum liggen, terwijl de gebieden A en B dicht bij het centrum liggen.

Voor gebied A geldt dat het aantal personen dat bij de coffeeshops rond hangt in de opeenvolgende metingen is gewijzigd. In de nulmeting observeren we gemiddeld 27 rondhangers per uur bij de coffeeshops in dit gebied, terwijl dit in de eerste vervolgmeting stijgt naar 38 per uur. Het aantal daalt weer in de tweede vervolgmeting naar 21 per uur. Rond de omliggende coffeeshops in gebied B en C is het aantal rondhangers daarentegen nauwelijks veranderd in de opeenvolgende metingen.

Figuur 2.3 Gemiddeld aantal rondhangende personen per uur per onderzoeksgebied

^a Significant verschil met 0-meting ($p < 0,05$).

^b Significant verschil met 1-meting ($p < 0,05$).

Samenvattend

Al met al kunnen we constateren dat sinds het beperken van de openingstijden van de coffeeshops het gemiddeld aantal bezoekers van de omliggende coffeeshops in de drie onderzoeksgebieden is gestegen. Dit geldt met name voor gebied A, waar het gemiddeld aantal bezoekers bij de tweede vervolgmeting aanzienlijk hoger is dan in de twee voorgaande metingen.

Voor de gebieden B en C geldt verder dat er geen ontwikkelingen zichtbaar zijn in het aantal voorbijgangers en rondhangende personen in de opeenvolgende metingen. Dit is niet het geval voor gebied A. Daar zien we een toename van het aantal voorbijgangers en rondhangende personen tijdens de eerste vervolgmeting.

2.2 Potentieel overlastgevend gedrag

Tijdens de observaties is gekeken of er in de omgeving van de omliggende coffeeshops vormen van potentieel overlastgevend gedrag voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het gebruik van alcohol of drugs in de openbare ruimte, mensen die op straat staan te schreeuwen en/of ruzie maken en overlastgevende parkeer- en verkeerssituaties.

In deze paragraaf bespreken we voor de drie onderzoeksgebieden afzonderlijk welke vormen van potentieel overlastgevend gedrag daar voornamelijk zijn waargenomen om en nabij de omliggende coffeeshops. Ook gaan we in op eventuele ontwikkelingen die zich daarin voordoen in de opeenvolgende metingen.

Gebied A

Eerder in dit hoofdstuk is al opgemerkt dat gebied A het drukste van de drie gebieden is, omdat dit gebied het centrum van Amsterdam omvat. In dit gebied zijn naast de meeste voorbijgangers, coffeeshopbezoekers en rondhangende personen ook de meeste vormen van potentieel overlastgevend gedrag waargenomen.

In figuur 2.4 is voor de zes in gebied A meest voorkomende vormen weergegeven hoe vaak zij per meting zijn waargenomen. Het gaat om het gebruik van hasj en wiet op straat, foutgeparkeerde auto's, alcohol drinken op straat, het aanspreken van voorbijgangers en/of bewoners, heen-en-weer lopende personen en schreeuwende personen.

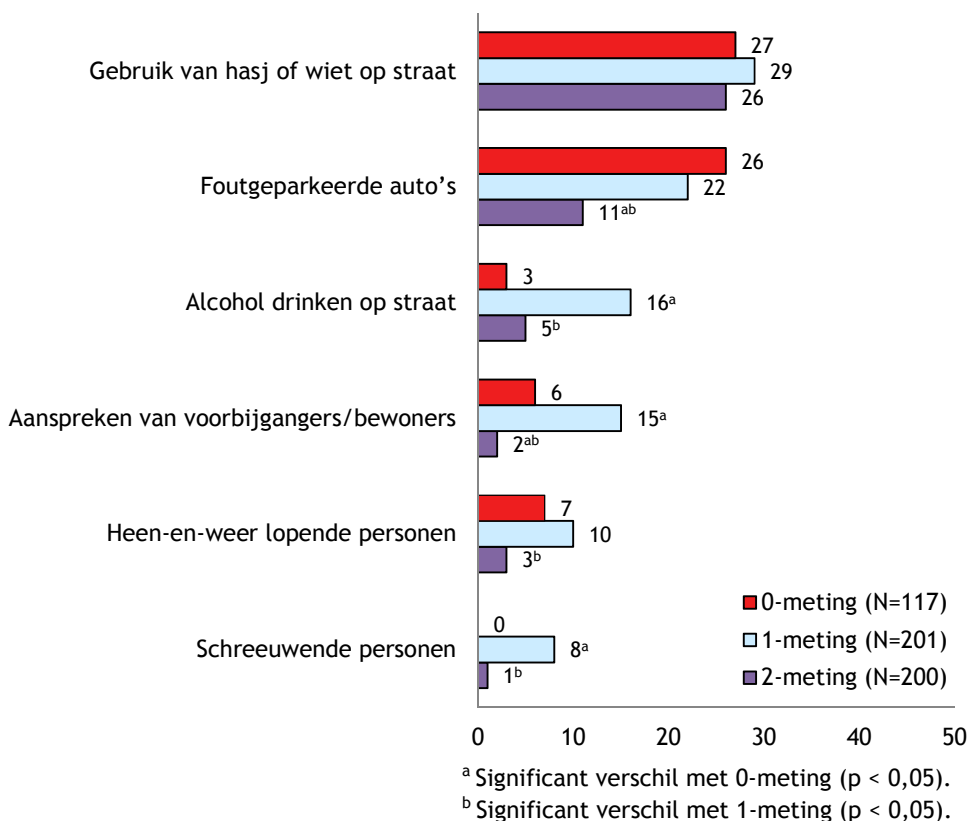
Het gebruik van hasj of wiet op straat is bij alle metingen het vaakst waargenomen. Het aantal observaties waarin dit is waargenomen is in de opeenvolgende metingen echter nauwelijks veranderd. Het gaat in de drie opeenvolgende metingen om respectievelijk 27%, 29% en 26% van de observaties. Het blijken met name toeristen te zijn die hasj en wiet in de openbare ruimte gebruiken.

Een andere vorm van potentieel overlastgevend gedrag die we in de nul- en eerste vervolgmeting vaak waarnemen is foutparkeren. In respectievelijk 26% en 22% van de observaties staat dan een auto fout geparkeerd. Dit aantal is in de tweede vervolgmeting gedaald naar 11%. Ook het aantal observaties waarin heen-en-weer lopende personen zijn waargenomen daalt in de tweede vervolgmeting ten opzichte van de eerste vervolgmeting (van 10% naar 3%).

Voor een drietal vormen geldt dat het aantal observaties waarin dit is waargenomen in de eerste vervolgmeting stijgt ten opzichte van de nulmeting, om vervolgens te dalen in de tweede vervolgmeting. Het gaat om alcohol drinken op straat (van 3% naar 16% naar 5%), het aanspreken van voorbijgangers en/of bewoner (van 6% naar 15% naar 2%) en schreeuwende personen (van 0% naar 8% naar 1%).

Een aantal andere vormen van potentieel overlastgevend gedrag zijn niet of nauwelijks waargenomen tijdens de observaties. Deze zijn daarom niet in figuur 2.4 vermeld. Het gaat om: urineren op straat en/of portieken, non-verbaal contactleggen met voorbijgangers, ruziemakende personen, stilstaande auto's met (harde) muziek, personen die op een scooter hangen en het uitwisselen van spullen op straat. Daarnaast hebben we het aantal observaties waarin we fietsen en/of scooters hebben gezien die buiten de rekken zijn gestald niet in de figuur opgenomen, omdat we dit in vrijwel alle observaties hebben waargenomen.

Figuur 2.4 Aantal observaties in gebied A waarin verschillende vormen van potentieel overlastgevend gedrag is waargenomen, in %

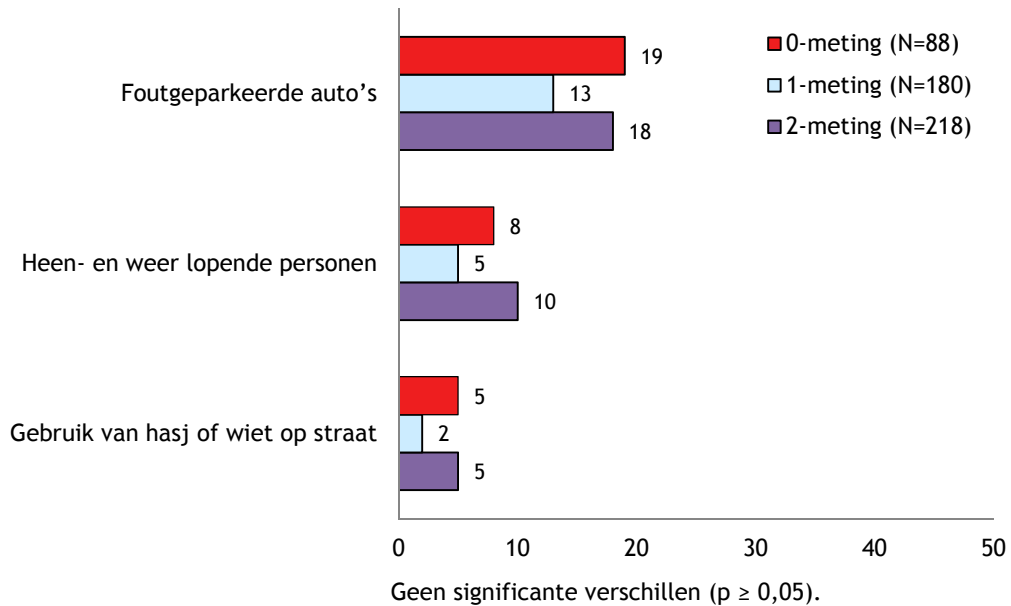
Gebied B

In gebied B hebben we beduidend minder vormen van potentieel overlastgevend gedrag geconstateerd dan in gebied A. De drie vormen die het meest voorkomen zijn foutparkeren, heen-en-weer lopende personen en het gebruik van hasj of wiet op straat. In hoeveel procent van de observaties deze drie vormen per meting zijn waargenomen is weergegeven in figuur 2.5.

Foutgeparkeerde auto's is bij alle drie metingen het vaakst waargenomen. Het gaat in de opeenvolgende metingen om respectievelijk 19%, 13% en 18% van de observaties. Heen-en-weer lopende personen (8%, 5% en 10%) en het gebruik van hasj of wiet op straat (5%, 2% en 5%) zijn in beduidend minder observaties waargenomen. Geen van de verschillen tussen de metingen is significant. Met andere woorden, in gebied B zijn niet of nauwelijks ontwikkelingen waarneembaar in het aantal waargenomen vormen van potentieel overlastgevend gedrag.

Alle andere vormen waar we tijdens de observaties op hebben gelet zijn niet of hoogstens in één à twee procent van de observaties waargenomen. Daarom zijn deze niet in de figuur opgenomen. Daarnaast geldt voor gebied B geldt dat we in vrijwel alle observaties fietsen en/of scooters hebben geobserveerd die buiten de rekken zijn gestald en die daarom niet in de figuur hebben vermeld.

Figuur 2.5 Aantal observaties in gebied B waarin verschillende vormen van potentieel overlastgevend gedrag is waargenomen, in %

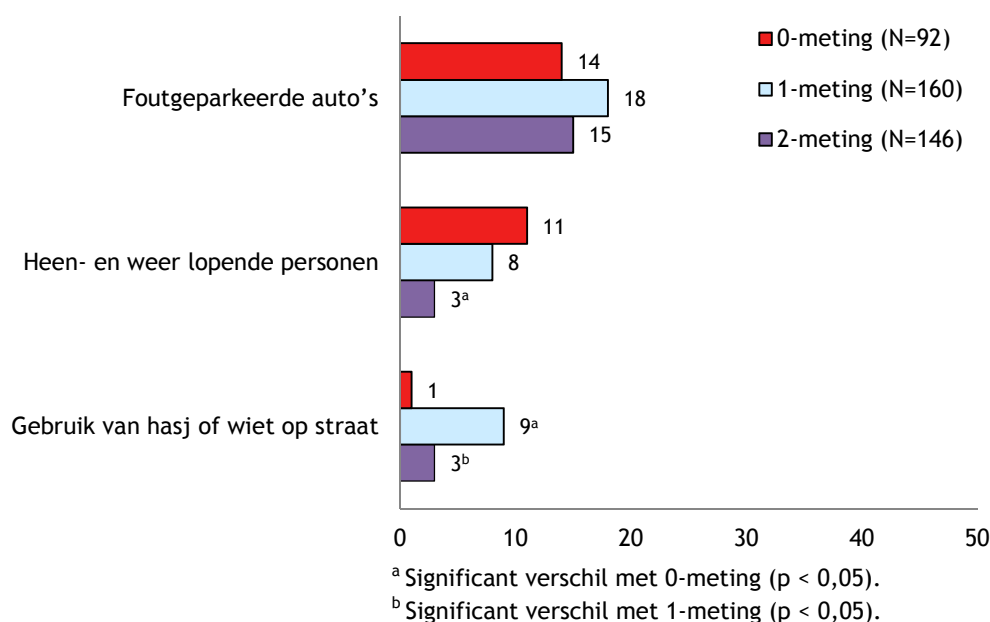
Gebied C

Gebied C lijkt qua vormen van potentieel overlastgevend gedrag sterk op gebied B. Zoals blijkt uit figuur 2.6, worden ook hier voornamelijk dezelfde vormen van potentieel overlastgevend gedrag waargenomen: foutgeparkeerde auto's, heen-en-weer lopende personen en het gebruik van hasj of wiet op straat. Eveneens geldt voor gebied C dat andere vormen hier niet of nauwelijks zijn geconstateerd, terwijl buiten de rekken gestalde fietsen en/of scooters in vrijwel alle observaties zijn waargenomen.

Ook in gebied C zijn het foutgeparkeerde auto's die tijdens de drie metingen het meest worden waargenomen in de omgeving van omliggende coffeeshops. Het gaat in de opeenvolgende metingen om respectievelijk 14%, 18% en 15% van de observaties. De verschillen tussen de metingen zijn niet significant.

In tegenstelling tot gebied B is er in gebied C wel sprake van verschillen tussen de metingen. Het aantal heen-en-weer lopende personen is gedaald van 11% in de nulmeting naar 3% in de tweede vervolgmeting. Ook blijkt het aantal observaties waarin het gebruik van hasj of wiet is waargenomen te zijn gedaald naar 3% in de tweede vervolgmeting, nadat het nadat het aanvankelijk was gestegen van 1% in de nulmeting naar 9% in de eerste vervolgmeting.

Figuur 2.6 Aantal observaties in gebied C waarin verschillende vormen van potentieel overlastgevend gedrag is waargenomen, in %

Samenvattend

We constateren dat foutgeparkeerde auto's, het gebruik van hasj of wiet op straat en heen-en-weer lopende personen de meest voorkomende vormen van potentieel overlastgevend gedrag zijn in de omgeving van de omliggende coffeeshops in de drie onderzoeksgebieden.

In gebied A, het centrum van Amsterdam, komen ook nog enkele andere vormen voor zoals het drinken van alcohol op straat, het aanspreken van voorbijgangers en/of bewoners en schreeuwende personen. In de eerste vervolgmeting stijgt het aantal observaties waarin deze vormen worden waargenomen, alvorens weer te dalen in de tweede vervolgmeting.

Voor gebied B en C geldt dat er niet of nauwelijks veranderingen zijn in de opeenvolgende metingen. Het aantal observaties waarin potentieel overlastgevend gedrag wordt waargenomen is in de opeenvolgende metingen doorgaans stabiel gebleven. Als we al een verandering waarnemen dan is dit een afname van potentieel overlastgevend gedrag.

In de politie cijfers die zijn opgevraagd en geanalyseerd vinden we voor geen van de onderzoeksgebieden een duidelijke ontwikkeling in het aantal vormen van potentieel overlastgevend gedrag.

2.3 Softdrugsgebruik scholieren

Het beperken van openingstijden van coffeeshops rond scholen heeft mogelijk gevolgen voor het cannabisgebruik van scholieren. In het gebruik van cannabis door

scholieren is tussen 2001 en 2013 spraken van een sterke daling, zo blijkt uit het meeste recentelijke landelijke onderzoek naar gezondheid en welzijn van scholieren (HBSC 2013). Het aantal dat het laatste jaar gebruikt heeft, daalde van 14% naar 8%. Uit de Antenne Amsterdam, waarvoor van 1993 tot 2011 in totaal zeven keer een survey is gehouden onder leerlingen in het voortgezet onderwijs in Amsterdam, blijkt dat ook het cannabisgebruik van Amsterdamse middelbare scholieren al jaren een dalende trend vertoont (Antenne Amsterdam 2014).

Over het cannabisgebruik van scholieren is ook gesproken met vertegenwoordigers van de scholen en wijkagenten die actief zijn in het gebied waar de scholen en coffeeshops zijn gevestigd. Uit de interviews met de vertegenwoordigers van de scholen komt naar voren dat zij geen van allen het idee hebben dat de nabijheid van coffeeshops bij hun school scholieren er toe aanzet om cannabis te (gaan) gebruiken. Sinds het beperken van de openingstijden van coffeeshops is daarin niets veranderd, aldus de vertegenwoordigers. Twee vertegenwoordigers merken op dat de coffeeshophouders er juist scherp op toezien dat er geen minderjarigen in de coffeeshop komen, vanwege het risico om hun gedoogverklaring te verliezen. Eén school werkt samen met de coffeeshophouder om dit te voorkomen.

De wijkagenten die we hebben gesproken geven aan niet het idee te hebben dat in de omgeving van de scholen in hun gebied sprake is van softdrugsgebruik en zeker niet door leerlingen. Het gebruik van en handel in softdrugs komt wel voor bij coffeeshops, voornamelijk bij de coffeeshops die nabij het Centraal Station gelegen zijn. Daar komen vaak drugstoeristen waardoor soms overlast ontstaat. Dit is echter niet van toepassing op de coffeeshops die in de nabijheid van de scholen staan, aldus de wijkagenten.

3. SLUITINGEN

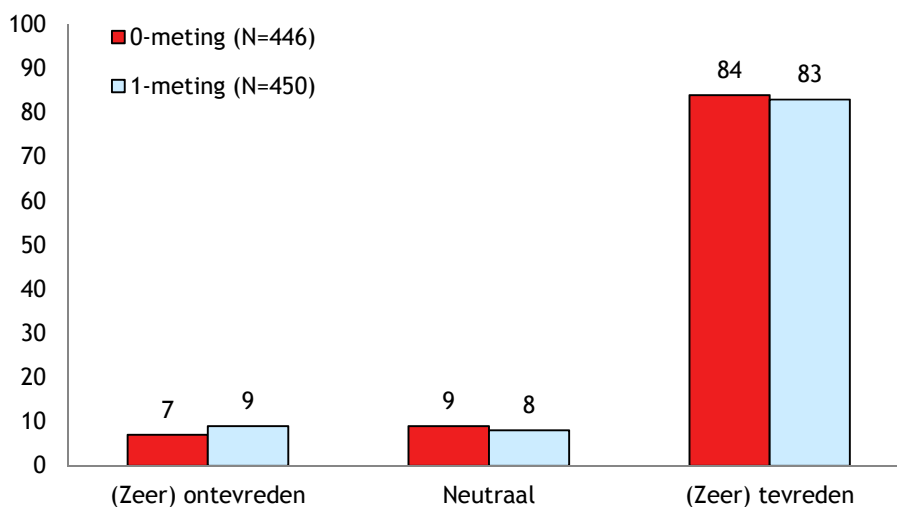
De gevolgen van het sluiten van coffeeshops in de nabijheid van scholen is onderzocht door op twee meetmomenten onder omwonenden van (sluitende) coffeeshops en betrokken scholen een enquête af te nemen. Bij de nulmeting zijn de coffeeshops nog geopend, terwijl ze bij de eerste vervolgmeting gesloten zijn.

In dit hoofdstuk bespreken we eerst hoe tevreden omwonenden van coffeeshops en scholen hun buurt ervaren. We beschrijven vervolgens de ontwikkelingen in aard en omvang van de onveiligheidsgevoelens en de door omwonenden ervaren overlast. Tot slot behandelen we slachtofferschap van criminaliteit. Waar mogelijk worden de resultaten van de bewonersenquête aangevuld met politiecijfers en de interviews met vertegenwoordigers van scholen en wijkagenten. Ook vergelijken we de onze gegevens met de gegevens voor geheel Amsterdam uit de Veiligheidsmonitor 2014.

3.1 Tevredenheid buurt

Een goede maatstaf voor de leefbaarheid in de buurt is de tevredenheid van de bewoners. De meeste omwonenden blijken, zowel voor als na het sluiten van de coffeeshops (zeer) tevreden over het wonen in de buurt. In de opeenvolgende metingen gaat het om respectievelijk 84% en 83% van de omwonenden (figuur 3.1). Het gemiddelde rapportcijfer dat omwonenden voor het wonen in buurt geven is zowel in de nul- als in de eerste vervolgmeting een 7,4. Dit is hetzelfde rapportcijfer als alle inwoners van Amsterdam voor hun buurt geven in de Veiligheidsmonitor 2014.

Figuur 3.1 Percentage omwonenden dat (zeer) (on)tevreden is over het wonen in de buurt

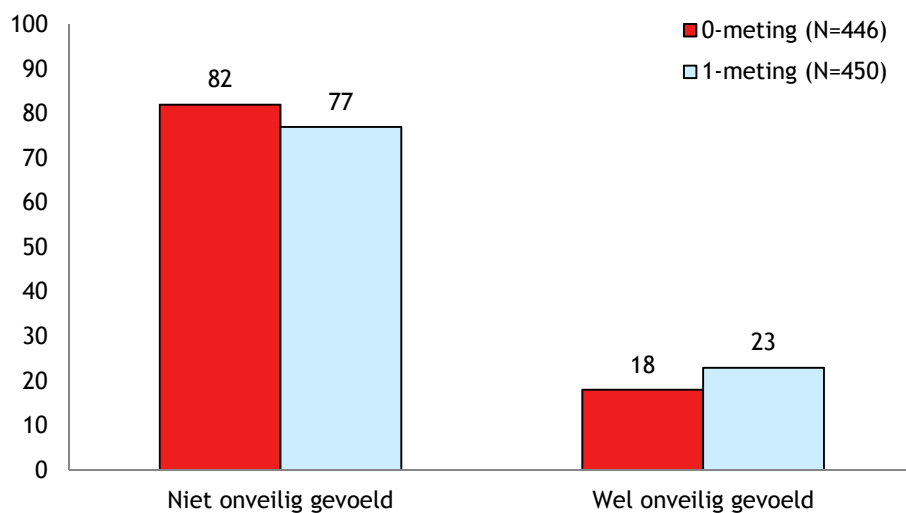

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

3.2 Onveiligheidsgevoelens

Daarnaast hebben we - om de leefbaarheid in kaart te brengen - aan omwonenden gevraagd of ze zich in de afgelopen zes maanden wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. In de nulmeting geeft 18% van de omwonenden aan dat dit het geval is, terwijl 23% dit zegt in de eerste vervolgmeting (figuur 3.2). In de Veiligheidsmonitor 2014 ligt het percentage inwoners van Amsterdam dat zich wel eens onveilig voelt ook rond de 23%. Het verschil tussen de metingen is niet significant, hetgeen inhoudt dat omwonenden zich niet meer of minder onveilig zijn gaan voelen na het sluiten van de coffeeshops.

Figuur 3.2 Percentage omwonenden dat zich in de afgelopen zes maanden wel en niet onveilig heeft gevoeld in de directe woonomgeving

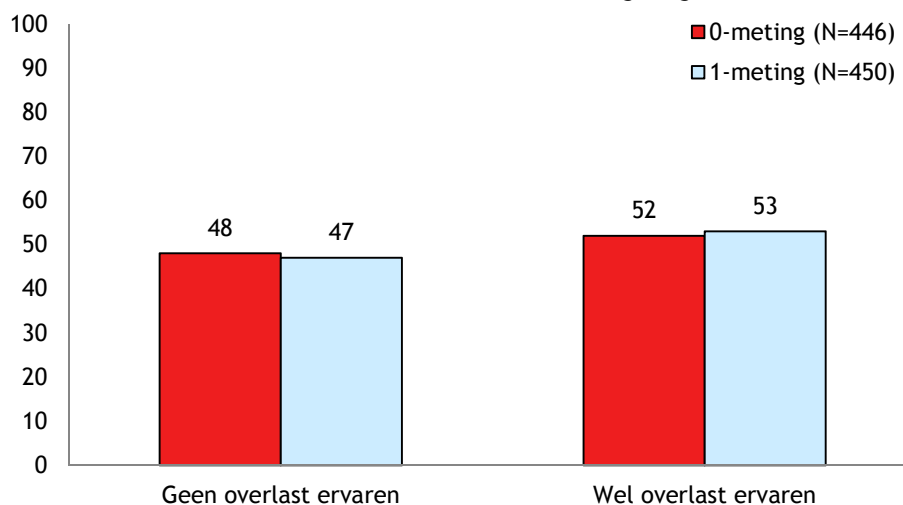

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

3.3 Overlast

De omwonenden zijn in het algemeen tevreden over hun buurt en de meesten voelen zich daar doorgaans niet onveilig. Het aantal omwonenden dat overlast in de directe woonomgeving ervaart is wel hoger. In de nulmeting geeft 52% aan wel eens overlast te ervaren, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 53% is (figuur 3.3). Dit is vergelijkbaar met de Veiligheidsmonitor 2014 waarin 50% van de Amsterdammers aangeeft overlast te ervaren.

Figuur 3.3 Percentage omwonenden dat in het afgelopen half jaar wel en geen overlast heeft ervaren in de directe woonomgeving

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

Aard

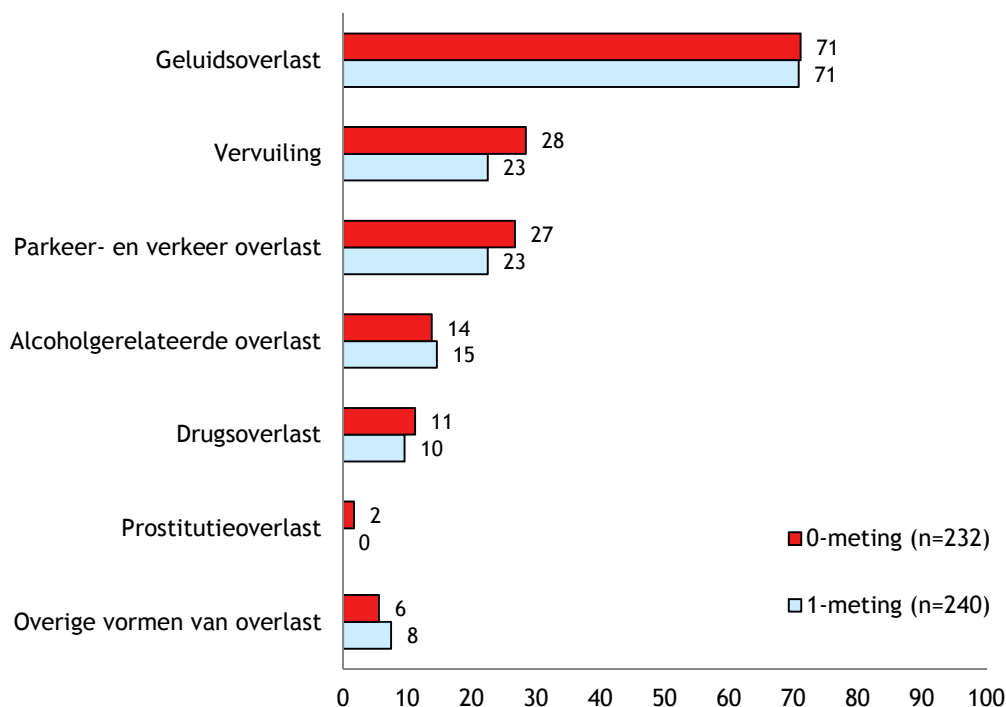
Om erachter te komen wat de aard van de ervaren overlast is, is aan bewoners die aangeven overlast te ervaren vervolgens specifiek gevraagd waarvan zij overlast hebben ervaren. Hierover is een open vraag gesteld waarbij de gegeven antwoorden letterlijk zijn genoteerd. Naderhand zijn al deze antwoorden door de onderzoekers in specifieke categorieën ondergebracht. Uit onze analyse blijkt dat de aard van de overlast in de eerste vervolgmeting nauwelijks is veranderd ten opzichte van de nulmeting.

Bij zowel de nul- als de eerste vervolgmeting noemen omwonenden voornamelijk vormen van geluidsoverlast. Het gaat in beide metingen om 71% van de omwonenden (figuur 3.4). De geluidsoverlast bestaat voornamelijk uit het hard afspelen van muziek (vanuit horecagelegenheden) en schreeuwende en ruziemakende personen op straat.

Op gepaste afstand volgen parkeer- en verkeeroverlast en vervuiling. Voor deze vormen van overlast geldt eveneens dat het aantal omwonenden dat er overlast van ervaart tussen de metingen nauwelijks veranderd is. In de nulmeting geeft 27% van de omwonenden aan parkeer- en verkeeroverlast te ervaren, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 23% is. Bij vervuiling gaat het in de eerste vervolgmeting ook om 23% van de omwonenden ten opzichte van 28% in de nulmeting.

De ervaren overlast wordt door een aantal omwonenden gerelateerd aan het gebruik en de verkoop van alcohol en drugs, maar ook voor deze vormen van overlast geldt dat sinds het sluiten van de coffeeshops weinig is gewijzigd in het aantal omwonenden dat hier overlast van ervaart. In de nulmeting relateert 14% de overlast aan alcohol, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 15% is. Voor drugsoverlast gaat het om respectievelijk 11% en 10% van de omwonenden. Prostitutieoverlast wordt slechts door een klein aantal omwonenden genoemd tijdens de nulmeting (2%). Bij de eerste vervolgmeting noemt geen enkele bewoner deze vorm van overlast.

Figuur 3.4 Vormen van overlast die in het afgelopen half jaar door omwonenden zijn ervaren in de directe woonomgeving (meerdere antwoorden mogelijk), in %

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

Veroorzakers

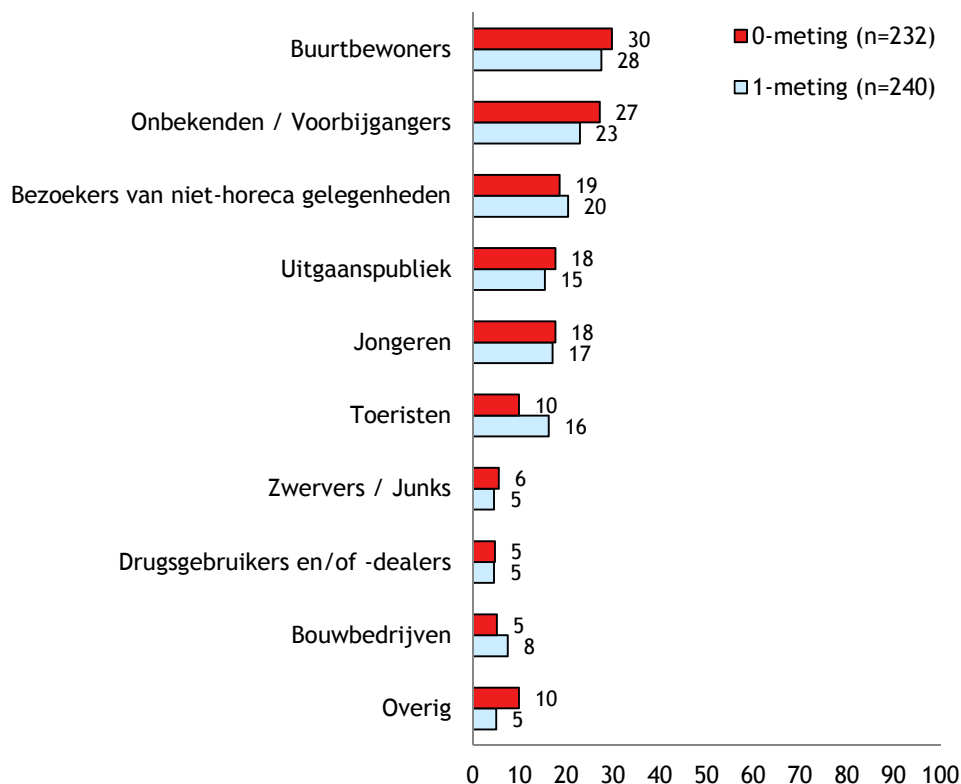
Naast de aard van overlast hebben we ook nagegaan wie de overlast volgens de omwonenden veroorzaakt. Ook hier vinden we geen significantie verschillen tussen de twee metingen.

Het zijn met name andere buurtbewoners die de overlast veroorzaken, zeggen de omwonenden. In de nulmeting is 30% dit van mening, terwijl het in de eerste vervolgmeting om 28% gaat (figuur 3.5). Ook geeft een deel van de omwonenden (respectievelijk 27% en 23%) aan dat het ‘onbekenden’ of ‘voorbijgangers’ zijn die gedrag vertonen waarvan zij overlast ervaren.

Een andere veroorzaker van overlast is volgens omwonenden uitgaanspubliek. In de nulmeting geeft 18% aan dat uitgaanspubliek overlast veroorzaakt, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 15% is. Ook noemen omwonenden bezoekers van niet-horeca gelegenheden (met name winkels). In de opeenvolgende metingen gaat het om respectievelijk 19% en 20% van de omwonenden.

Verder worden toeristen (respectievelijk 10% en 16%) en jongeren (18% en 17%) genoemd. Zwervers en junks, drugsgebruikers en -dealers en bouwbedrijven worden door beduidend minder omwonenden genoemd als zijnde de veroorzakers van overlast.

Figuur 3.5 Personen die door omwonenden worden genoemd als veroorzakers van de ervaren overlast (meerdere antwoorden mogelijk), in %

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

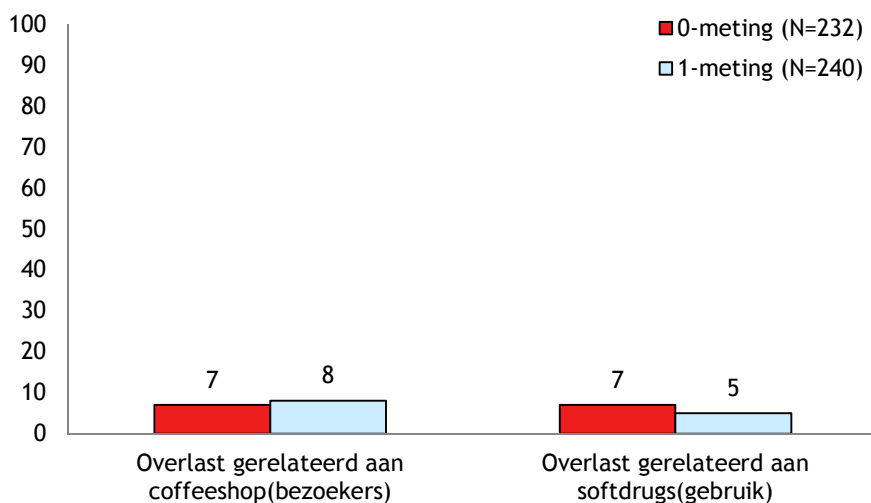
Relatie met coffeeshops

Aan omwonenden is ook specifiek gevraagd of de ervaren overlast iets te maken heeft met coffeeshop(bezoekers) of (het gebruik van) softdrugs. Indien omwonenden aangeven dat dit het geval is hebben we tevens gevraagd waaruit zij dit afleiden.

Er blijken weinig omwonenden te zijn die de ervaren overlast aan coffeeshops of softdrugs relateren, waarbij tussen de metingen ook nauwelijks wat is gewijzigd. In de nulmeting relateert 7% van de omwonenden de overlast aan coffeeshops, terwijl dit in de eerste vervolgmeting 8% is (figuur 3.6). Eveneens 7% relateert de overlast in de nulmeting aan softdrugs. Dit percentage ligt in de eerste vervolgmeting op 5%. Bij zowel de nul- als de eerste vervolgmeting geven deze omwonenden aan te weten dat de overlast door de coffeeshop wordt veroorzaakt, omdat ze dit zelf hebben gezien of geroken.

Deze resultaten komen overeen met de politiecijfers die we hebben opgevraagd en geanalyseerd. Ook hieruit blijkt dat er zich niet of nauwelijks ontwikkelingen voordoen in het aantal meldingen van overlast en conflicten dat rondom coffeeshops wordt gedaan.

Figuur 3.6 Percentage omwonenden dat de ervaren overlast relateert aan de (bezoekers van de) coffeeshop of (het gebruik van) softdrugs

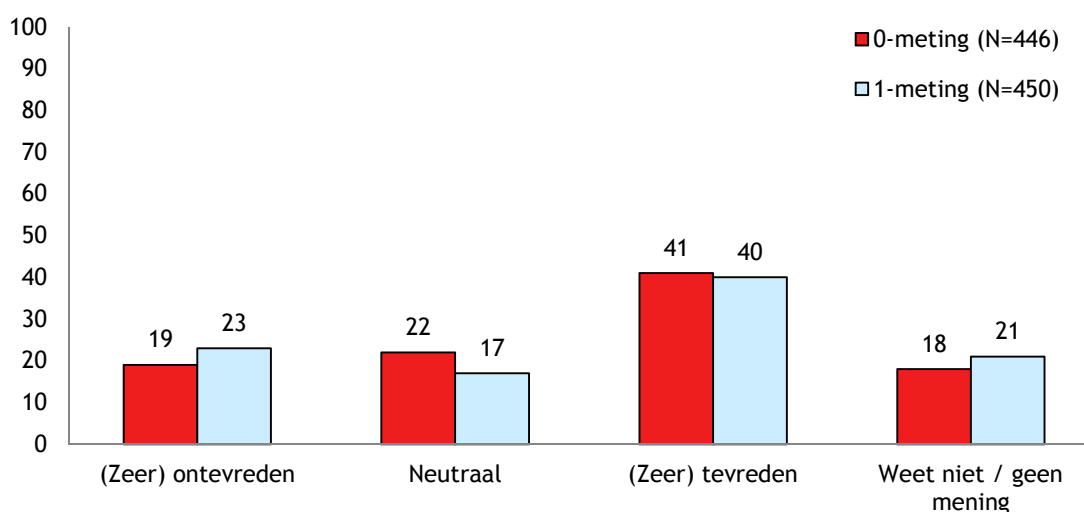
Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

Aanpak politie

Als we vragen hoe tevreden omwonenden zijn met de aanpak van de overlast in de directe woonomgeving door de politie, dan blijkt een groot deel (zeer) tevreden te zijn. Het gaat om 41% in de nulmeting en 40% in de eerste vervolgmeting (figuur 3.7). Dat is hoger dan het percentage uit de Veiligheidsmonitor 2014, waarin 31% van de inwoners van Amsterdam zegt (zeer) tevreden te zijn over de aanpak van overlast door de politie.

Minder omwonenden zijn hier neutraal (respectievelijk 22% en 17%) of (zeer) ontevreden (respectievelijk 19% en 23%) over. Een deel van de omwonenden geeft aan niet te weten hoe tevreden zij over de aanpak van de politie zijn of heeft hier geen mening over. Het gaat in de opeenvolgende metingen om respectievelijk 18% en 21%.

Figuur 3.7 Percentage omwonenden dat (zeer) (on)tevreden is over de aanpak van de politie van overlast in de directe woonomgeving

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

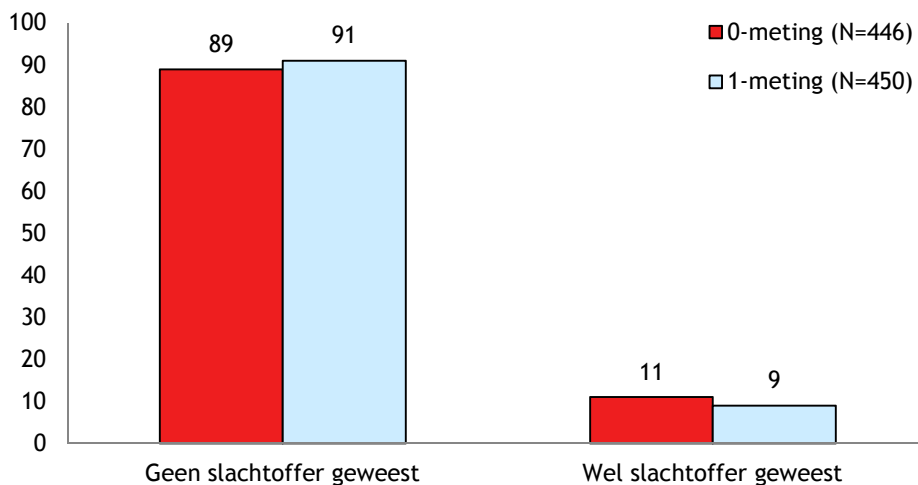
3.4 Slachtofferschap

Omwonenden van de coffeeshop is gevraagd of ze in de afgelopen zes maanden slachtoffer zijn geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf. Na het sluiten van de coffeeshops is blijkt er in het aantal waar dit voor geldt weinig te zijn veranderd. In de nulmeting is dit 11% tegen 9% in de eerste vervolgmeting (figuur 3.8). Dit is lager dan in de Veiligheidsmonitor 2014 waar het om 28% van de Amsterdammers gaat.

Het gaat in zowel de nul- als eerste vervolgmeting met name om fietsendiefstal, maar ook zijn omwonenden slachtoffer geweest van beschadiging van hun auto en/of woning en diefstal uit hun woning en/of auto.

In de politiecijfers vinden we ook geen ontwikkelingen in slachtofferschap. Wel blijkt dat, wanneer personen slachtoffer van criminaliteit worden rondom coffeeshops, het voornamelijk om mishandeling gaat. In de enquête geeft geen enkele omwonende aan hiervan slachtoffer te zijn geweest.

Figuur 3.8 Percentage omwonenden dat in de afgelopen zes maanden wel of geen slachtoffer is geweest van criminaliteit

Geen significante verschillen ($p \geq 0,05$).

3.5 Softdrugsgebruik scholieren

Ook na het sluiten van enkele coffeeshops rondom scholen hebben we gesproken met vertegenwoordigers van betrokken scholen en wijkagenten die in deze gebieden met scholen en coffeeshops actief zijn. Het sluiten van de coffeeshops heeft, aldus de vertegenwoordigers van de scholen, geen effect op het gebruik van cannabis door scholieren. Er was en is geen invloed van coffeeshops merkbaar en er zijn geen verschillen met schooljaren terug.

Ook wijkagenten hebben geen signalen ontvangen dat de sluiting van de coffeeshops invloed heeft op het cannabisgebruik van scholieren. De situatie daaromtrent is nog hetzelfde als voorgaande jaren. De wijkagenten geven zowel voor als na de sluitingen aan dat ze scholieren niet hebben zien blowen in de nabijheid van de scholen en dat er geen aanwijzingen zijn dat dit zou gebeuren.

4. CONCLUSIES

De invoering van een lokaal afstandscriterium in Amsterdam per 1 januari 2014 zou er toe leiden dat 27 coffeeshops hun gedoogverklaring dreigden te verliezen, omdat zij binnen een straal van 250 meter van een school zijn gevestigd. Gezien het aantal coffeeshops wordt het afstandscriterium in Amsterdam gefaseerd ingevoerd, zodat niet alle coffeeshops tegelijkertijd verdwijnen. De gemeente heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL opdracht gegeven om de gevolgen van de beperkte openingstijden en sluitingen van coffeeshops voor de druk op omliggende coffeeshops en de overlast rondom coffeeshops en scholen te monitoren.

Om de gevolgen van de beperkte openingstijden van coffeeshops te monitoren zijn tijdens drie opeenvolgende metingen tussen de 297 en 564 observaties en tellingen uitgevoerd in drie onderzoeksgebieden (A, B en C). De gevolgen van het sluiten van coffeeshops zijn gemonitord door op twee meetmomenten respectievelijk 446 en 450 enquêtes bij omwonenden van de sluitende coffeeshops en de betrokken scholen af te nemen. Ook zijn politiecijfers opgevraagd en geanalyseerd en interviews met wijkagenten en vertegenwoordigers van scholen gehouden. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten besproken.

4.1 Druk op omliggende coffeeshops

<p>- <i>Welke gevolgen hebben de beperkte openingstijden van coffeeshops voor de druk op omliggende coffeeshops?</i></p>
--

Sinds het beperken van de openingstijden van een deel van de coffeeshops is het gemiddeld aantal bezoekers van de omliggende coffeeshops in alle drie onderzoeksgebieden gestegen. Dit geldt met name voor gebied A, waar het gemiddeld aantal bezoekers bij de tweede vervolgmeting verdubbeld is ten opzichte van de eerste vervolgmeting. Het lijkt waarschijnlijk dat het hogere aantal bezoekers in de drie gebieden te maken heeft met het beperken van openingstijden van coffeeshops. Het aantal verkoopuren van coffeeshops is hierdoor afgenomen, waardoor het bij coffeeshops waar de beperking niet voor geldt drukker is geworden.

De stijging van het aantal coffeshopbezoekers in de drie onderzoeksgebieden heeft bij de tweede vervolgmeting echter niet geleid tot een toename van vormen van potentieel overlastgevend gedrag in de omgeving van omliggende coffeeshops ten opzichte van de nulmeting. De meest voorkomende vormen in alle metingen zijn foutgeparkeerde auto's, het gebruik van hasj of wiet op straat en heen-en-weer lopende personen. In het aantal rondhangende personen, hetgeen vaak samenhangt met vormen van potentieel overlastgevend gedrag, is in de gebieden A, B en C ook weinig veranderd bij de tweede vervolgmeting ten opzichte van de nulmeting. De analyse van

de politiecijfers laat eveneens geen ontwikkeling zien in het aantal incidenten en meldingen. In gebied A zien we, in tegenstelling tot de andere twee gebieden, tijdens de eerste vervolgmeting een toename in het aantal voorbijgangers, rondhangende personen en enkele vormen van potentieel overlastgevend gedrag.

4.2 Overlast rondom coffeeshops en scholen

- Welke gevolgen hebben de sluitingen van coffeeshops voor de overlast rondom de betrokken coffeeshops en scholen, wat is de aard van de overlast en welke ontwikkelingen doen zich daarin voor?

Op basis van de resultaten kunnen we concluderen dat het sluiten van coffeeshops in de nabijheid van scholen er niet toe heeft geleid dat omwonenden de leefbaarheid in hun directe woonomgeving anders zijn gaan ervaren. Een groot deel van de ondervraagde omwonenden is, zowel bij de nulmeting (sluitingen) als de eerste vervolgmeting, (zeer) tevreden over het wonen in hun buurt. We zien daarin nauwelijks veranderingen. Ook in het aantal omwonenden dat zich onveilig voelt, overlast ervaart en slachtoffer is geweest van criminaliteit is weinig veranderd in de opeenvolgende metingen.

De overlast die omwonenden ervaren betreft overigens voornamelijk vormen van geluidsoverlast. Op gepaste afstand volgen parkeer- en verkeeroverlast, vervuiling en het gebruik en verkoop van alcohol en drugs. Alle gevonden percentages zijn vergelijkbaar met die voor geheel Amsterdam uit de Veiligheidsmonitor 2014. Ook in de geanalyseerde politiecijfers is geen sprake van ontwikkelingen in het aantal incidenten en meldingen.

4.3 Softdrugsgebruik scholieren

- Welke gevolgen hebben de sluitingen en de beperkte openingstijden van coffeeshops in de nabijheid van scholen voor het softdrugsgebruik onder scholieren?

Volgens vertegenwoordigers van de betrokken scholen zijn er geen aanwijzingen dat de nabijheid van coffeeshops bij scholen scholieren er toe aanzet om cannabis te (gaan) gebruiken. Ook de wijkagenten die we hebben gesproken krijgen hiervan geen signalen en hebben dit niet waargenomen. De gevolgen van het beperken van de openingstijden en het sluiten van een deel van de coffeeshops voor het softdrugsgebruik van scholieren zijn volgens zowel vertegenwoordigers van scholen als wijkagenten derhalve beperkt. Tijdens de verschillende metingen is er in de mening van de geïnterviewden niets veranderd. Zowel landelijk als Amsterdams onderzoek laat zien dat het cannabisgebruik van (Amsterdamse) scholieren de laatste jaren een dalende trend vertoont (HBSC 2013; Antenne Amsterdam 2014).

COLOFON

September 2015

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Analyse en rapportage: B. Bieleman, R. Mennes, M. Sijtstra
Opmaak: M. Haaijer
Drukker: Copy-Copy Groningen
Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam

ISBN: 978 90 8874 202 6

© St. INTRAVAL

Postadres

Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam
Goudsesingel 68
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

